

Sziget legyen, védő tető

■ **Palota és kunyhó.** Az ember mindig igyekezett hajlékot építeni családjá, jószágai számára, mely hidegtől, esőtől, ellenségtől óvja. Végso soron minden lakásnak ez a célja, csak a szegényeknek apró házikóra, a hatalmasoknak 360 szobás kastélyra tellett.

Keressétek meg a ház rokon értelmű szavait.

Ez nem kastély – fenyőfa ház,
Felette Istenszem vigyáz.
Legyen vendége sok:
Nótázó cinke-koldusok,
Vidámító gyereksereg,
Poéták, lélekemberek.
Sziget legyen, védő tető,
A gond után pihentető
S hangulatnak menedék,
Legyen felette kék az ég.
Ne bántsa tűz, ne verje jég,
Szíve és cserepe maradjon ép.

Áprily Lajos

■ **A várfalakat, bástyákat** védelmül emelték egy-egy nemesi család, néhány falu népe vagy egy egész város számára.

Az illyefalvi vár 500 éves

Ma milyen épületek uralják a településeket? Ez minek a jele?

■ Mióta világ a világ, az ember **Isten számára** is épített házat: még hozzá nagyobb, szebbet, mint önmagának. Bármerre jársz, minden régi emberi település központjában, kiemelkedő helyén a templom áll, mint a legszebb, legnagyobb épület.

A kassai dóm

■ Így épült a középkori **templom**. A kőművesek szerszámait ma is használjuk. A kőfaragók, freskófestők művészete, türelme ma már kiveszobben. A „darut” is más erő hajtja.

Milyen szavaink vannak a templom megnevezésére?

Miből épül a ház?

■ Az eszkimók iglujja **jégtömbökből**, az őserdei törzsek kunyhója **pálmalevélből, fűből**. A 6500 km-es kínai Nagy Falba mészkövet, gránitot, téglat, fát, homokot, sarat, sőt túlfőzött rizset és tojásfehérjét is építettek bele.

■ A Szaharában vándorló tuaregek

kecskebőr sátorban, az ázsiai sztyeppék népei gyapjából ványolt **nemezjurtában**, az észak-amerikai indiánok bölénybőr tipiben, a hongkongi szegények **csónak-kunyhóban**, dzsunkában laknak.

Tuareg sátor

Magyar jurta

■ A **sár** világszerte ősi építőanyag. A magyar Földvár, Sárvár nevek őrzik a hajdani sárból döngölt várfalak emlékét. Nálunk és a Nílus partján is ugyanúgy vetik a **vályogtéglat**: sárból, szalmából, homokból, vízből keverik, napon szárítják.

■ Az **agyagot** kezdetben csak napon szárították, később **téglává, cseréppé** égetve egyik legfontosabb építőanyaggá vált.

Hamburgi téglapaloták

■ A **kőház** időtálló, a **fa** meleg és lelke van.

A dél-olasz kunyhónak fala is, födele is kő

Melyik kismalac háza áll ellen a farkas támadásának?

A párizsi Pompidou Központ

■ Az **acélvázás, beton és üveg** épületekről, felhőkarcolókról nem a szépség és otthonosság, inkább a technikai fejlettség és a rideg célszerűség jut eszünkbe

A ház talpa

■ Minden dolgunkban fontos az előkészítés, az alapozás. A házat is védett helyre, biztos alapra kell építeni: a bibliai történet szerint nem homokra, hanem sziklára.

Rendszerint a háznak alapot ásnak és raknak kőből, vagy öntenek betonból.

Inka várfal

Székely gerendaház

Mi tartja össze?

■ A hajdani maja, inka, bantu építészek sok száz éves kőfalai ma is állnak habarcs és **kötőanyag nélkül**. A tökéletesen illeszkedő gránittömbök közé egy késpenge sem fér be.

■ A pekingi Császári Palota vagy a hagyományos magyar boronaház falai egyetlen **szeg nélkül** is időtállóak.

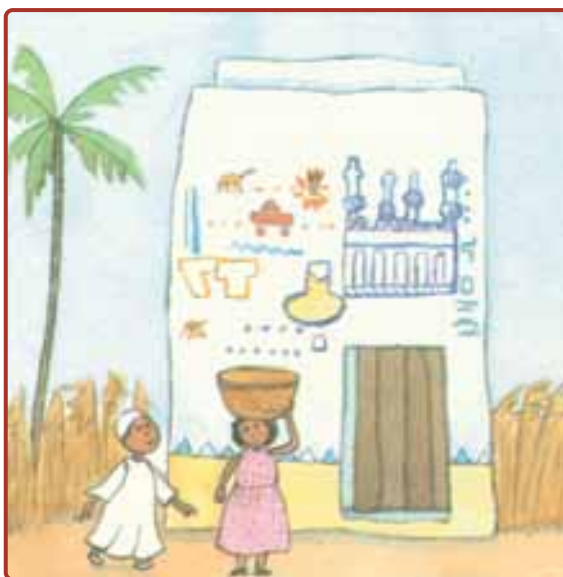
A ház ruhája

■ A **tapasztás, vakolás, meszelés** szigetel, fertőtlenít és díszít is egyben. Hajdan a Húsvétra készülő magyar asszonyok is évente kívül, belül frissen tapasztották, kékre vagy fehérre meszelték a házat.

■ A **maszájoknál** a házepítés az asszonyok dolga. Kis kunyhóikat náddal, zsuppal fődik, tehéntrágyával tapasztják. A gané a maláriától is védi őket: a ház mel-

lett meggyújtják, hogy füstje elriassza a szúnyogokat.

■ Az **egyiptomi vályogház** tetején terasz, falán a család mekkai zarándoklatainak rajzos története. A színesre pingált házfalak a sivatag egyhangúságát élénkítik.

■ Velence mellett, a pici **Burano szigetén** a házak ködön, párán átharsogó színe segít hazatalálni a tengeren halászó férfiaknak, miközben asszonyaik lehetőleg csipketerítőkbe varrják bele aggodalmukat.

A ház szeme, arca, homloka

■ A hagyományos magyar háznak valóban **emberarca** van. Fehér fala, fényesre törölt ablakszemei, homlokzatának napsugaras, keresztet, Máriát, Jézust idéző díszítése békét és hitet sugároz a benne élők számára, és hívogatja a jószándékkal közelítő vendéget. Ezt üzeni a kapura faragott ősi köszöntés is: *Áldás a bejövőnek, békesség a kimenőnek.*

Szent László a baróti katolikus templom festett ablakán

■ Hajdan a szegények ablakát fel-fűjt és megszáritott **marhahólyag**, lantorna borította. Ónkarikák, sokszögek közé öntött üveglapocskák vagy ólomrajzolatú, **színes üvegfestmény** csak a templomok, a paloták ablakaira készült.

■ A földrengéses Japánban az üveg ki-tört volna, így finom **rizspapír** zizegett a régi házak ablakán.

■ A zárkózott araboknál az alig lőrésnyi **ablaknyílás** is azt hirdeti: az én házam az én váram. Veszély közeledtén deszkával, homokzsákkal torlaszolják el.

Kinek melyik ver-sében olvastátok:
„Lehunja sok szemét a ház”.

Középkori város. A boronavás házak ablaka ónhálós üveg

LÁSZLÓ NOÉMI

EGY LAKÁS SZAVAI

Ajtó, ablak, kilincs, kulcs, padló, mennyezet – közfal, tűzfal, válaszfal, márványerezet. Padlás, pince, emelet, erkély, háztető – szoba, kuckó, kamra, zug, emléktemető.

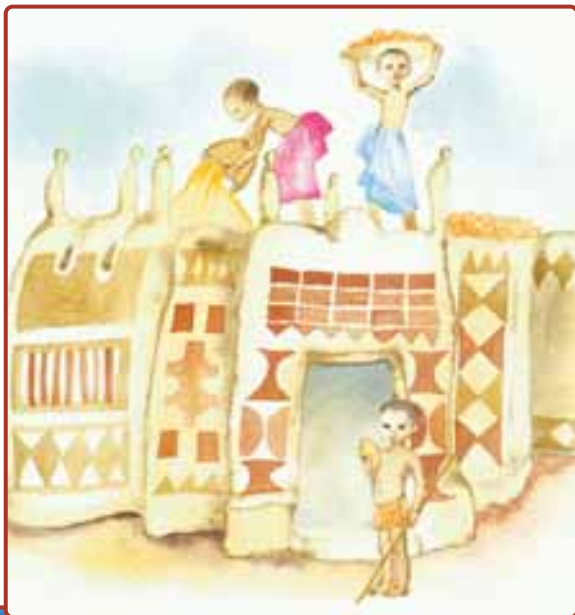
Küszöb, párkány, vakolat, üvegvatta, por, huzal, kábel, vezeték, oszlop, gipsz-szobor. Doboz, rongyzsák, bábú, kép, régi rajzfűzet – titkos fészek, menedék, sülyedő sziget.

Elképzelés, ábra, terv, telek, engedély, adó, adósság, kamat, pályázat, segély. Redőny, váza, zongora, jóéjtpuszi, csend – szótagok között a ház otthon hol jelent?

A ház kalapja

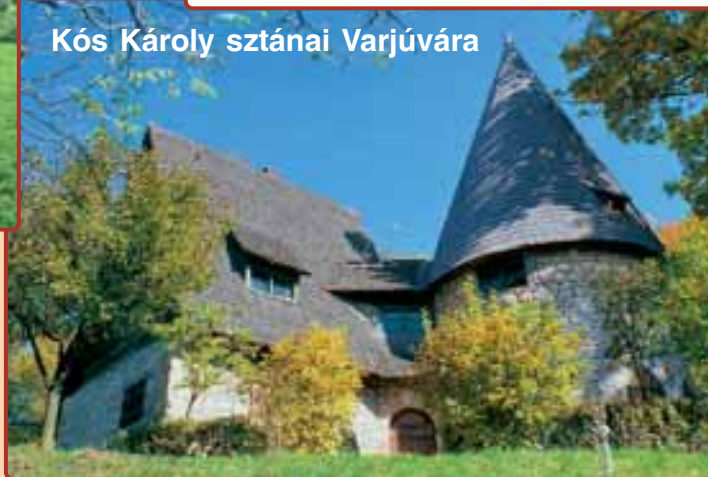
■ A forró és száraz vidékeken nincs kalapja a háznak. A **lapos tetőn** alszanak, gabonát, gyümölcsöt szárítanak.

■ A legtöbb háznak azonban szerte a világon **csúcsos teteje** van, hogy a hó, az eső lecsússzon róla, és csúcsa az égi ország felé mutasson. Gerendák tartják, nád, szalmazsúp, faszindely, cserép, füves, mohás gyeptégla, fémelem, üveg vagy műanyag fedi.

Zsúpfedeles alföldi tanya

Kós Károly sztánai Varjúvára

Boldog, aki egyetlen régi házban élheti le az egész életet, örülve, sírva, melegedve, fázva:

amelyben e világra született!
Ó, hogy nekem így élnem nem lehet,
s a sors irgalmatlan sebes forgása
egyik házból mind másba-másba vet.

Áprily Lajos

Kicsi neked ez a ház, ha nem tet-szik, csinálj mást.

Több ház, mint templom.

■ Nyelvünkben egy töről fakad a **ház** és a **haza**. Legfőbb kívánságunk, hogy legyen **házunk** és **hazánk!**

Kicsiny ház, nagy nyugalom.

Egy a ház a kemencével.

Az én házam, az én váram.

Ha nem sietsz haza, elvesz a házad.

Amekkora a ház, akkora a gazda.